

Nr 767

Av herr **Karlsson** i Huddinge m. fl., i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 41, med förslag till jordförvärvslag m. m.*

(Lika lydande med motion nr 647 i Första kammaren)

En snabbare rationalisering av svensk jordbruksnäring är en för hela samhället väsentlig angelägenhet. Svenska jordbruksprodukter svarar för huvudparten av livsmedelsproduktionens råvarubehov. Stegningen av priserna på livsmedel under senare år överstiger väsentligt den allmänna prisstegringen. Även om producentprisernas andel av de totala livsmedelspriserna ständigt sjunker — och för närvarande bara utgör ungefär 50 % — är likväl jordbruksproduktionens kostnader och producentpriserna av väsentlig betydelse för livsmedelspriser och levnadsstandard. En reduktion av dessa kostnader eller att i vart fall söka hejda kostnadsstegringen inom denna sektor av samhällsekonomin — genom bland annat en rationellare företagsstruktur — är därför en väsentlig samhällelig uppgift. I fråga om förslaget till ny jordförvärvslag kan vi därför helt ansluta oss till den grundtanke som går ut på att förstärkningen av bestående jordbruk med ledigbliven jord och stödskog måste anses vara ett primärt intresse. Utan att i förevarande sammanhang kunna ställa något konkret yrkande vill vi som vår mening framhålla, att förstoringen och rationaliseringen av bestående jordbruksenheter borde påskyndas genom förbättrade statliga bidrag och lånebestämmelser.

Jordbrukspolitik och jordlagstiftning hör självfallet ihop. Vi förutsätter emellertid, att den omprövning av den statliga jordbrukspolitiken, som kan komma i fråga efter att 1960 års jordbruksutredning framlagt sina förslag, knappast kan komma att innebära något annat än att förändringarna i företagsstrukturen — via sammanläggning och förstoring av småbruk — väsentligt påskyndas. Större företagsenheter kan komma att medföra en nedgång i den animaliska produktionen, avskaffandet av produktöverskottet och därmed behovet av en kostnadskrävande export. En mera väsentlig ökning av maskinteknikens effekt och arbetets lönsamhet är oskiljaktigt förbunden med frågan om strukturrationaliseringen.

Strukturomvandlingen inom jordbruket är en mycket omfattande process. Det är ofrånkomligt att en viss del av den genom nedläggning av jordbruk ledigblivna bondejorden och -skogen inte kan komma till användning

vid förstoring av andra brukningsdelar. Det kan gälla såväl jord och skog i avfolkningsbygder som sådana dåliga jordar som utifrån nutida betingelser måste återlämnas till skogen. Med utgångspunkt härifrån är det rimligt att frågan om ändrade regler för jordförvärv tagits upp.

Om ledigbliven jord och skog lämnas åt sitt öde på grund av brist på köpare, som har laglig rätt till förvärv, är ändrade förvärvsbestämmelser motiverade. Inte desto mindre finns bland allmänheten en utbredd opinion mot en mera väsentlig utvidgning av bolagens jord- och skogsinnehav. Man anser att mark, som inte längre kan komma till användning i bondebruket, såvitt möjligt bör övertas av samhället och inte bli objekt för enskilt vinstintresse. Invändningarna grundas också på en förmodan att skogsbolagen i fortsättningen skulle bli mindre intresserade av ägoskiften, som har en viss betydelse för strukturrationalisering och en bättre arrondering av enskilda jordbruksfastigheter. Härtill kommer farhågorna för de konsekvenser som kan följa av en eventuell svensk anslutning till EEC i fråga om utländska förvärv av fast egendom i Sverige.

Denna opinion riktar sig framför allt mot att skogsbolagen skulle få väsentligt vidgade möjligheter till markförvärv. Mindre invändningar möter förslaget om att livsmedelsföretag skulle få förvärva jordbruksegendomar för råvaruproduktion. Det förutsättes att förvärv av det senare slaget bara kan komma att gälla enstaka större jordegendomar i slättbygdsområdena och inte i nämnvärd mån påverka ägandefördelningen i stort.

Vi anser att samhället i första hand bör bli ägare till ledigbliven jord och skog. Detta bör tryggas genom lagstadgad statlig och kommunal förköpsrätt i förhållande till de kategorier köpare som avses i regeringsförslagets 4:de paragraf, punkt 1. Denna förköpsrätt bör lämpligen kunna utformas så, att intyg från statlig myndighet, som regeringen bestämmer, samt kommunal instans om att stat eller kommun inte önskar förvärva egendomen i fråga ställs som villkor för förvärvstillstånd enligt denna punkt. Därest i det enskilda fallet både statlig och kommunal myndighet skulle vara intresserad av förvärv bör frågan avgöras av Kungl. Maj:t.

En sådan samhällelig förköpsrätt till ledigbliven bondejord och -skog bör tillsammans med en aktiv statlig inköspolitik i övrigt betyda en förstärkning av samhällets ställning i fråga om markägandet. Detta skulle väl sammanfalla med föreslagna markpolitiska åtgärder från samhällets sida på andra områden — bostadsbyggande, fritidsområden — för att tillvarata det allmännas intressen.

Med hänsyn till vad som här anförts vill vi hemställa,

att riksdagen måtte godkänna Kungl. Maj:ts förslag till jordförvärvslag med den ändringen, att lagens 4:de paragraf erhåller följande ändrade lydelse:

§ 4.

Förvärvstillstånd må vägras, om anledning finnes till
— — — — — mot att godtaga fånet.

Förvärvstillstånd må vägras förvärvare, som avses i
andra stycket punkt 1, om ej statlig myndighet, som Kon-
ungen bestämmer, och kommun lämnat skriftligt medde-
lande av innebörd att staten eller kommun icke vill förvärva
egendomen.

Stockholm i mars 1965

Erik Karlsson

C. H. Hermansson

Axel Jansson

Henning Nilsson

Gustav Lorentzon

Helmer Holmberg
